20 cm storio pilkas smėlis ir tamsiai bei šviesiai geltono smėlio sluoksnelių horizontas. Apačia pasiekta apie 1 m gylyje. Žemiau – gelsvas ir baltėjantis smėlis, įžemis. Iš visų duobių paimti grunto mėginiai archeobotaniniams tyrimams.

Remiantis negausiais aptiktais radiniais reikėtų konstatuoti, kad šioje vietoje, nedidelėje smėlingoje aukštumoje, palei Šalčykščios slėnį, akmens ir bronzos amžiais būta žmogaus veiklos. Tačiau jos pobūdžiui ir mastui nustatyti reikėtų platesnių tyrimų. Kultūrinio sluoksnio nerasta, fiksuotos tik duobės. Brūkšniuotosios keramikos šukė ir titnago nuoskala bei keramikos lygiu paviršiumi fragmentas rasti miškožemio sluoksnyje, o tai rodytų, kad kultūrinis sluoksnis galėjo būti permaišytas vėlesniais laikais, pvz., ariant.

Unfortified Settlement in Pasalis

In 2022, during the search for a mass grave containing Home Army (*Armia Krajowa*) soldiers, boreholes were drilled across a 0.4-hectare area in the village of Pasalis, along the valley of the Šalčykščia stream (south-eastern Lithuania, Šalčininkai district). Two test pits with a total area of 6 m^2 were excavated where the concentration of mixed soil was the highest (Fig. 1). In these, 3 pits were found under the forest soil layer (Fig. 2). Their cuts were rather faint and measured from 1.2 x 0.5 m to 1.3 x 1 m in size, ranging up to 1 m in depth. A sherd of brushed pottery, a flint flake and a fragment of smooth-surface pottery were found in the forest soil layer. The fill of the pits yielded several sherds of brushed pottery and flint artefacts (Fig. 3). These meagre finds suggest that the small, sandy high ground along the valley of the Šalčykščia stream saw some human activity during the Stone and Bronze Ages and possibly in the 1st millennium AD.

Dovilas Petrulis

Merkinės piliakalnio papilio papėdė

Merkinės piliakalnio su papiliu teritorijoje (Varėnos r., Merkinės sen., Gardino g. 23) buvo tęsiami 2021 m pradėti archeologiniai tyrimai. 2022 m. būsimo vandentiekio vamzdžio vietoje ištirta stačiakampio formos perkasa (1 pav.), o vėliavos stiebo vietoje 1 šurfas. Iš viso tyrinėtas bendras 11 m^2 plotas.

Merkinės piliakalnis suformuotas aukštumos kyšulyje, 100 m į ŠV nuo Nemuno ir Merkio santakos, Stangės upelio kairiajame krante. Piliakalnis datuojamas XIV–XV a., jame stovėjusi Merkinės pilis pirmą kartą istoriniuose šaltiniuose minima 1377 m. Iš Š pusės piliakalnis apsuptas Merkinės miestelio, o R pusė ties papiliu užstatyta Merkinės dvarvietės pastatais. 200 m atstumu į R pusę nuo piliakalnio aikštelės yra XIV a. pabaigos–XVII a. senkapis. Piliakalnio ir papilio teritorija tyrinėta 1971 m. (*LIIR*, f. 1, b. 1597), 1997 m. (*ATL 1996 ir 1997 metais*, 1997, p. 102–103), 2006 m. (*KPC PB*, f.

1 pav. Perkasos 1 ŠV pjūvis, vaizdas iš PR. Petrulio nuotr.

Fig. 1. NW section of Trench 1, viewed from the SE.

2 pav. Perkasoje 1 aptikti radiniai: 1 – titnago skeltė; 2 – XVI–XVIII a. indų šukės; 3 – vienašmeniais peilis. D. Petrulio nuotr.

Fig. 2. Finds from trench 1: 1 – flint blade; 2 – 16th–18th-century dish sherds; 3 – single-edged knife.

39, ap. 1, b. 1991), 2019 m. (*ATL 2019 metais*, 2020, p. 57–59), 2020 m. (*ATL 2021 metais*, 2022, p. 374–379), 2021 m. (*ATL 2021 metais*, 2022, p. 42–44).

2022 m. **perkasoje 1** paviršiuje fiksuotas 30–55 cm kultūrinio sluoksnio horizontas ir aptikti XV–XX a. radiniai: vienašmenis geležinis peilis, vario lydinio spynos apkalas, geležies tekiojo šlako gabalas, žiestos keramikos indų šukių, pavienių gyvūnų kaulų, buitinių ir statybinių atliekų. Atlikus zooarcheologinės medžiagos tyrimus iki rūšies lygio pavyko identifikuoti 9 kaulų fragmentus, dar 2 smulkūs fragmentai ir 2 šonkauliai iki rūšies lygio nebuvo nustatyti (tyrimus atliko G. Piličiauskienė). Identifikuoti gyvūnų kaulai priklausė mažiausiai 2 naminių gyvulių rūšims: galvijams ir kiaulei. Tamsiai pilko grunto su gelsvos spalvos smėlio intarpais 35 cm storio kultūrinis sluoksnis datuotas XVI–XVIII a. Jame rasta: žiestos keramikos indų šukių, apkalas. Apatinį šio sluoksnio horizontą sudarė 6–30 cm storio šviesiai pilkos spalvos smėlio su juodžemio intarpais sluoksnis. Tarp šviesiai pilkos spalvos smėlio su tamsiai pilko grunto intarpais sluoksnyje, 68–85 cm gylyje, rasta paleolito ir ankstyvojo neolito laikotarpiams būdingų ir tiksliai nedatuojamų titnago radinių: skeltė ir 2 titnago nuoskalos (2 pav.). Pilkos spalvos titnago skeltė suformuota iš vienagalio kūginio skaldytinio arba skaldytinio su rankenėle. Vienoje pusėje matyti skaldymo žymės. Abi nuoskalos – be retušavimo žymių, netaisyklingos formos (tikėtina, kad jos nuskeltos formuojant bifasinį dirbinį ar gludintą kirvį). Jų šonai šiek tiek apskaldyti, aptrupėję (titnago radinius identifikavo M. Pilkauskas). Pagal rastus radinius šį 10–17 cm storio kultūrinį sluoksnį galima sieti su akmens amžiaus laikotarpiu ar vėlesniu periodu, bet jo išlikimas yra fragmentiškas (pažeistas perkasimo). Aptikti titnago radiniai patvirtino, kad šioje vietoje galėjusi būti akmens amžiaus stovyklavietė arba bronzos amžiaus gyvenvietė.

Šurfe 5 po viršutiniu 20–25 cm storio XIX–XXI a. dirvožemio sluoksniu buvo 30–35 cm storio XVI–XVIII a. kultūrinis sluoksnis. Jame rasta: šlako gabalas – geležies lydymo atlieka, žiestų keramikos puodų šukių. Įžemis šurfe pasiektas 70 cm gylyje. Šurfo vieta apėmė piliakalnio papilio šlaitą, todėl tikėtina, kad dalis radinių galėjo būti atslinkę nuo jo viršaus.

2022 m. tyrimų metu sklype Gardino g. 23 fiksuotas 35 cm storio XVI–XVIII a. kultūrinis sluoksnis. Žemiau fiksuotas iki 17 cm storio kultūrinis sluoksnis būdingas akmens ir bronzos amžių laikotarpiui. Sluoksnio fragmentiškumą šioje vietoje lėmė aktyviai vykdoma ūkinė veikla ir ties papilio šlaitu vykusi žemių erozija. Šiuo metu senovės gyvenvietė yra apardyta arimo veiklos, o jos dalis, esanti į vakarų pusę, arčiau Stangės upelio, gali būti pažeista mažiau.

The Base of the Settlement at the Foot of Merkinė Hillfort

In 2022, a trench and a test pit with a total area of 11 m^2 were excavated at the base of the settlement at the foot of Merkinė hillfort (southern Lithuania, Varėna district) (Fig. 1). The excavation revealed an undisturbed 35-cm-thick archaeological layer dating to the 16th–18th centuries which contained Stone or Bronze Age flint artefacts in the lower strata. A total of 17 finds were collected in the trench: an iron knife; a piece of plating; potsherds; a shard from a glass bottle; and flint finds from various Stone Age periods (Fig. 2). A 16th–18th-century layer (30–35 cm thick) was recorded in test pit 5 beneath the upper layer dating to the 19th–21st centuries. It contained a piece of slag (iron smelting waste) and pottery sherds.

Eglė Rimkienė, Simonas Sprindys

Kalniškės neįtvirtinta gyvenvietė

2022 m. Kalniškės kaimo senųjų kapinių (UK 24420) teritorijoje (Klaipėdos r., Vėžaičių sen., Macuičių kaimas) buvo atlikti detalieji tyrimai. Jų metu ištirta viena „L“ formos, 12–16x2 m dydžio perkasa – iš viso 25 m^2 dydžio plotas (1 pav.). Po velėnos sluoksniu buvo 20–80 cm storio maišytas pilkšvai rusvas priesmėlis su smulkiais akmenukais, betono nuolaužomis ir įvairiais kitais XX a. II pusės radiniais, siejamais su šalia esančios elektros transformatorinės statyba. Jį kirto elektros kabeliai. Po šiuo sluoksniu vietomis aptinkamas iki 15 cm storio akmens anglių sluoksnis, siejamas su aplinkoje tuo pačiu metu vykdyta gamybine veikla. Kitose perkasos vietose po šiuo maišytu priesmėliu glūdėjo 20–40 cm storio rusvas ir pilkas priesmėlis be radinių. Manytina, kad tai

1 pav. Bendras situacinis planas: 1 – piketai; 2 – tyrimų vieta; 3 – Kalniškių senųjų kapinių riba. R. Klimo brėž.

Fig. 1. Area plan: 1 – stations; 2 – excavation area; 3 – boundary of the Kalniškės old cemetery.

iki elektros transformatorinės įrengimo buvęs teritorijos paviršius. Po šiuo sluoksniu atidengtas 20–40 cm storio pilko smėlio neįtvirtintos gyvenvietės kultūrinis sluoksnis (2 pav.), kuriame buvo aptiktos 78 lipdytinės keramikos lygiu, grublėtu ir brūkšniuotu paviršiumi šukės. Didžiąją keramikos dalį sudarė lipdytinės keramikos lygiu paviršiumi šukės (73 šukės – 55 proc.). Mažiau rasta grublėtosios keramikos (28 šukės – 36 proc.) (3 pav.), o brūkšniuotoji sudarė tik 9 proc. (7 šukės). Sluoksnis pagal